

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 2.

V Ljubljani, 15. januarja 1882.

XXII. leto.

Izobraževanje ljudskega učitelja.

„Z zakladi domačimi napolni omare!“
Stomšek.

Zakon o ljudskih učilnicah (1869. l.), s katerim se ustanovljajo načela za poučevanje v ljudskih učilnicah, določuje med drugim tudi, kako naj se učitelj dalje izobražuje ali kako naj se izobraževanje učiteljev nadaljuje. — §. 43. pravi: „Učitelji naj se dalje v pedagoškem in znanstvenem oziru omikujejo s šolskimi časopisi, z učiteljskimi knjižnicami, s periodičnimi konferencijami in s tečaji omiko nadaljujoci.“

Poglejmo, kako naj se učitelji omikujejo s čitanjem dobrih spisov, in kako jim k temu primorejo posebno

šolski časopisi.

Šolskih časopisov ima učiteljstvo dandanes v raznih jezikih toliko, da jih učitelj težko izbira. Pred vsem mu je gledati na take, ki so njegovemu poklicu in njegovim potrebam naj bližje, in ki mu ne bégajo ne verskega, ne národnega in ne državljanskega čutja in značaja. Domoljubnemu učitelju so najbližji domači časopisi, to je tisti, ki govore jezik, v katerem poučuje v šoli. Človek, čeravno ud vesoljnega človeškega rodú, je vendar tudi ud posebne manjše národne celote, in v tej najprej mu je odločeno opravilo oskrbovati. In sicer, komu naj učitelj daruje svoje moči in svojo delavnost, ako ne svojemu národu, s katerim ga en izvir, en jezik, eno vzrejanje, ena in ista slast z mogočno vezjo sklepa, in kateremu mora, kar je iz njegove zakladnice vzprijel, z obrestimi potem vračati. Ne more se tedaj nihče čuditi učitelju, ako je med národom, da naj raje bere národne spise in časopise. Poglavitni smoter pri čitanji pa je učenje. Z dejanskim učenjem v najtesnejši zvezi je, vsakdo vé, izobraževanje v jeziku in v spisovanji. Jezik pa se le pili in omikuje s čitanjem dobrih knjig in časopisov. Učitelj, ki se ne omikuje s čitanjem, to je, ki se ne úri v književnem jeziku, v šoli ne govori gladko, ter se govoreč lomi z izrazi, kakor bi lezel čez ograje in plotove namestu da bi šel po gladkem potu. Šolski časopisi priporočajo se učitelju tudi zato, da iz njih izvé proizvode pedagoškega slovstva, kakor tudi vse pre-mene pri šolstvu i. t. d. Zraven šolskih listov naj učitelj tudi bere časopise za mladino in sploh dobre ljudske spise; on živi med národom, tedaj mora tudi vedeti, kaj se godi in kako se to pa uno razvija in giblje med národom.

Velik pripomoček učiteljevemu izobraževanju so tudi
učiteljske knjižnice.

Zakon zahteva, da naj se v vsakem okraji napravi učiteljska knjižnica. Upravljanje te knjižnice izroči se odboru, katerega izbira okrajna učiteljska skupščina. Ta odbor ima tedaj prevažno nalogo, da nasvétuje knjige in časopise, ki se kupujejo in nabirajo v učiteljsko knjižnico. Kakoršno je tedaj oskrbnístvo knjižnice, taka je največ tudi knjižnica — boljša ali slabša. Vrednost učiteljske knjižnice pa ni v tem, kóliko knjig in zvezkov je v knjižnici, temuč v tem, kakšne knjige ima knjižnica. Pred vsem so tù na prvem mestu vsakoršne pomočne knjige za vsestransko poučevanje v šoli; potem naj v nobeni učiteljski knjižnici ne manjka poglavitnih knjig o pedagogiki in didaktiki, starejših in novejših, slovenskih in nemških. Knjige pa se ne zbirajo in ne hranijo samo tako, da nakupljene ležé v knjižnični omari. Učitelji jih morajo tudi marljivo prebirati in si iz njih nabirati duševnega blaga za svoje veliko in važno službovanje. Slabo je, ako slovenski učitelji ne poznajo domačega slovstva in so nevédni in enaki onim, ki nam sramotno očitajo, da je naše knjigarstvo tako ničsetno, da se lahko v culici nese. Bibliografija slovenska t. j. slovensko knjigarstvo, kakor ga popisujejo „Letopisi“ „Matice slovenske“ od 1869. l. ima do 1881. l. zaporédoma tekočo številko **1362**. Tù se naštevajo razni domači časopisi, društvena dela, državni zakonik, pravoznanska in državoznanska dela, jezikoslovje, lepoznanstvo, šolske knjige, šolska poročila, molitevne in poučne knjige, različna dela, muzikalije i. t. d. Gotovo razna, velična izbira vsakemu stanu, posebno pa še učiteljskemu! V vsakej učiteljski knjižnici naj bi bil odločen posebni predal tako imenovani domači knjižnici („Bibliotheca patriae“).

Učitelj se dalje omikuje v skupščinah, ki se imenujejo

periodične ali občasne konference.

Zakon (§. 45.) pravi: „V vsakem šolskem okraji ima biti vsaj enkrat na leto učiteljska konferencija pod napeljevanjem okrajnega šolskega nadzornika“. In dalje: „V vsaki deželi bivajo vsake tri leta konferencije poslancev okrajnih konferencij pod predsedstvom deželnega šolskega nadzornika (deželne konferencije)“.

Naloga konferenciji je, da se zbrani učitelji posvetujejo in pogovarjajo o rečéh, ki se tičejo šolstva, sosebno o učnih predmetih ljudske šole, o načinih poučevanja, o učilih, o novih učnih knjigah in berilih, o šolskem redu in ustrahovanji i. t. d. Akoravno se mora učitelj učiti največ sam, v svojej samotni in tihi sobi, mu skupščine tudi koristijo s tem, da ga vnemajo za marsikatero dobro stvar in da posnema, kar pri svojih tovariših lepega in dobrega vidi. V prvej vrsti so tù razni poučni pogovori, ki jih prepodavajo zbrani učitelji in se o njih razgovarjajo. Že rajnki škof Slo m š e k je pisal: „Imajo naše dni svoje omizje zdravniki za ozdravo ljudi, sodniki za pravice dežele, rokodelci in kmetje za živinorejo in obdelovanje zemlje; tudi godci imajo svoj dan, v katerem se pogovorijo, kako bi jim strune bolj vbrane pele; ali ni nam učiteljem, staršem in oskrbnikom tudi treba pogovoriti se, kako bi po slovenski prav oskrbovali najpotrebnejših rečé, ki so nam k časni in večni sreči, — da bi se pomenili, kako bi vredno učili, šolo dobro ravnali, vzrejali otroke, ter polepšali našo domačo zemljo“. — Da pa učiteljske skupščine zares učiteljem kaj koristijo, morajo biti tako vravnane, da ima vsak ud v skupščini priliko, da objavlja svoje skušnje in da se sploh govori o rečéh, ki kažejo vsakdanje potrebe v ljudski šoli. Učiteljske skupščine pa ne pospešujejo samo učiteljevega duševnega stanja, temuč koristijo tudi njegovemu družbenemu življenju, kajti kar posamezni ne zmóre, zmóre družba po izreku: „Sam si slab, v družbi si močen“.

V deželni skupščini posvetuje se največ o raznih načrtanih učilniških napravah in uredbah, ki jih vlada namerava ukreniti. To pa je posebno važno, in učitelj, ki ga njegovi volilci pošljejo v konferenco, ima veliko dolžnost, da tu sôdi po svoji vésti in po svojem najboljšem prepričanji, ter se ne uklone strastnim „mešetarjem“, ki ga zdaj na to, zdaj na uno stran vlečejo.

Tečaji izobraževanje nadaljujoči za učitelje so na učiteljskih izobraževaliških praviloma ob jesenskih šolskih počitnicah (ferijah). Tu se izobražujejo učitelji, kadar jim deželna šolska oblast tako ukazuje. Taki izobraževanje nadaljujoči tečaji ozirajo se na učitelje, ki v svojih prejšnjih učnih letih niso imeli prilike, da bi se bili za svoj stan dobro izobražili. Po nekaterih vnanjih deželah so namesto teh tečajev nasvetovali, naj bi se mlajši učitelji pošiljali v šole starejših in skušenih učiteljev, in to je pot, po katerem se sploh naravno izobražuje, recimo rokodelec, trgovec, kmetovalec i. dr. Dobri vzgledi velikrat koristijo in storé več, kakor polne torbe suhih znanstvenjakov.

P.

Kaj naj ljudski učitelj stori, da bode učitelj mladini in národu.

Ljudski učitelj naj ne bode le učitelj izročene mu mladine, ampak izobraževalno naj deluje na vso okolico, v katerej živi. On naj bode v svojem domačem in javnem življenji najlepši vzgled dobrega, poštenega in značajnega človeka, rodoljuba in državljana. Z dostojnim in ljubeznjivim obnašanjem naj se povsod kaže pravega in odkritoserčnega prijatelja svojemu národu. Ljudski učitelj naj zagovarja in pospešuje vsako podjetje, ki deluje na нравni in dejanski dobiček, napredek in razvitek človeškega blagostanja, in to že posebno, ako je na korist njegovemu národu ali pa občini.

Da pa ljudski učitelj to tóliko lepo nalogo izvršuje, treba mu je, da s pozornim očesom opazuje vse svetovne dogodke, posebno pa napredovanje národnega izobraženja. Dobro naj se seznanja z vsemi šegami, navadami, potrebami in z vrlinami svojega národa in posebno pa še s potrebami svoje okolice in svoje občine. Vedno naj prevdarja in misli, kako bi vsakemu posameznemu občanu in sploh vsem vkup in národu pomagal in pripomogel k napredku in zboljšanju.

Ljudski učitelj v pravem pomenu besede „ljudski“ (národni) skrbi, da se med ljudstvo širijo domače, v materinem jeziku pisane knjige ter pri vsakej priliki ljudstvu priporoča óne národne zборе in društva, katera delajo v izobraženje in razširjanje domačega književstva. Domoljubni ljudski učitelj, kadar in kjerkoli more svojemu domačemu ljudstvu svétuje, poučuje ter ga po svoji zmožnosti v vseh okoliščinah podpira brez vsake sebičnosti in brez koristoljubja.

Ljudskemu učitelju bodi vedno in povsod pred očmi posebno pa pri poučevanju mladine dejanska svrha národne izomike.

— š —

Značaj!

Vsak čas ima svoje dobro in zló; današnjemu veku očitajo, da ne rodi značajev, dasiravno se véda in izobraženost čedalje bolj širi. Je li to očitanje opravičeno? Najlepše je za človeka, ako se more reči o njem: mož beseda. Značaj je, ki zapoveduje pglavitnim duševnim zmožnostim, ki nagiba pamet, um in voljo. Značaj človeku daje moč, da uravná svoje dejanje in nehanje tako, da je z Bogom, bližnjim in sam s sabo v soglasji. Breznačajnost pa človeka ogrdi, ker breznačajen ni dosleden, ter je omahljivemu trstu podoben; ljudi se bojí, rad opravlja in obrekuje, in na vse strani hrbet krivi. Ako